

FRĂȚII SĂRACI

Volumul întâi • Partea întâi

ABESALON DRAGOMANUL

I

Debarcarea — Oamenii fără noroc — Hôtel de la Poste

Era pe la începutul lui februarie. Mă întorceam din Italia în Alexandria Egiptului, pe care o vedeam de mai mulți ani de-a rîndul și o găseam de astă dată mai frumoasă, mai veselă, mai primitoare de cum o lăsasem cu patru luni în urmă. Negreșit, un oraș nu se schimbă în patru luni și nu poate fi nici primitor, nici neprimitor, dar eu, căruia nevoile îmi mai potolise din dorinți, veneam acum cu toată nădejdea să găsesc ceva de lucru și să-mi refac sacul pierdut, căci frumoasa patrie a lui Dante, deși mă îmbogățise cu plăcute amintiri, nu-mi lăsase însă nici o cămașă de schimb. Așa se întîmplă cu unii oameni : în călătorie, -ca și în dragoste, ei bagă de seamă că după plăcere se găsesc despulați.

Pachebotul H. cu care veneam era unul dintre cele mai mindre vapoare poștale din cîte brăzdează Mediterana, proprietatea unei companii germane, și trei zile de plutire pe un astfel de vas îți mărește încrederea în tine, mai ales cînd te știi fără bilet și te aștepti în fiecare clipă să vezi pe unul dintre acești frumoși domni ofițeri de bord venind de-a dreptul la tine și spunîndu-ți cu glas dulceag : „Iertați, domnule ; sunteți așa de bun să-mi arătați biletul dumneavoastră de călătorie ?”

Atunci pleci capul prost, vîri mîinile în buzunare și te uiți și tu din cînd în cînd la cei ce se uită la tine ca la un șoarece prins în capcană. Dar cînd o asemenea nenorocire se întîmplă, cel puțin pe un vapor de lux, te simți

mai tare, mai puternic, mai gata să înfrunți furtuna priverilor încruntate decât pe un hodorogit cargoboat. Nu știu cum se face, dar ai crede că ceva din puterea și mândria vasului trece în vinele tale și-ți dă curaj să te ții pe picioare. Deși ești în puterea lor, îți vine totuși să crezi că vasul e de partea ta, că te afli sub ocrotirea lui, căci el e puternic, și cel puternic ocrotește totdeauna pe cel slab.

Erau ceasurile zece dimineața, când intram în port. Vaporul își încetini mersul, fluieră după pilot și apoi stopă, așteptând să fie condus la chei. Pe punte, călătorii cu fețe buhăite de trei zile de balans, se țineau gata să pună cât mai curînd piciorul pe uscat, pe cînd matrozii, curat îmbrăcați, făceau toate pregătirile de acostare, cu regularitatea mecanică a unor oameni obișnuiți în asemenea treburi. Unii surîdeau, trecînd pe lîngă mine, clipind șiret din ochi : erau acei care știau că n-am bilet și care îmi strecurase pe furis o bucată de pîine cu un hartan de rasol deasupra, în timpul călătoriei, ca să nu rabd de foame. Aceștia fac parte din acel fericit număr de oameni care dau cu stînga să nu știe dreapta și se arată tare mulțumiți cînd reușesc să scoată la țarm cu bine pe un vîntură-lume luat sub ocrotirea lor. Făcîndu-și datoria, fiecare la treaba lui, ei mă urmăreau acum cu privirea, temîndu-se să nu fiu descoperit de vreun ofițer de bord și luat la cercetare.

Această teamă o cam împărtășeam și eu, căci, la debarcare, poliția arabă cere fiecărui călător hîrtii „în regulă”, de care eu duceam mare lipsă. Trebuia deci să mă furișez pe bord pînă la ieșirea tuturor călătorilor și apoi să ies și eu, spunînd că m-am ureat pe vapor, venînd din oraș. Asemenea snoave însă nu erau întotdeauna înghițite de poliție, care adesea te reținea să vadă dacă cu adevărat vii din oraș sau dacă nu cumva ieși din vreun hambar al vaporului. Eram îngrijorat. Pachebotul trăsese la țarm și lumea ieșea, arătînd fiecare hîrțiile de identitate. Eu mă strecurasem printre baloturile de pe bord trase din hambar și mă prefăceam că dau mare luare aminte cuferelelor, scoase cu macaraua, ca și cum vreunul din aceste bogate cufere englezești ar fi putut să fie al meu.

Un matelot își caută de treabă pe lângă mine, ca să-mi spună în fugă pe italienește :

— Comisarul de bord te are în ochi, caută s-o ștergi !

Într-adevăr, un ofițer de la comandă mă privea cam prea des. Inima îmi bătea tare. Nu eram încă obișnuit cu asemenea aventuri și nu puteam să-mi țin sîngele rece. Începeam să-mi pierd capul. Mă vedeam prins, luat din scurt și trimis de la Ana la Caiafa, tocmai acum cînd n-aveam decît să fac un pas și să răsufli aerul liber al mării, amestecîndu-mă prin mulțimea de arabi și europeni ce se plimbau pe chei spre marea mea ciudă, care mă vedeam ținut ca într-o cușcă.

Deodată, o speranță îmi licări în minte : dragomanii !

Dragomanii sînt în Egipt un fel de „lepră“, spun acei cărora dragomanii le-au scuturat punga. Eu, însă, care am avut totdeauna punga prea scuturată ca s-o mai poată scutura și ei, nu pot să spun tot așa. Ceea ce știu e că dragomanii, atît cei liberi cît și cei tocmîți de marile hoteluri de lux, lucrează în Egipt cu autorizația poliției, care le liberează un număr de ordine și le cere nenumărate servicii la îndeplinirea formalităților de intrare și ieșire. Mai știu că un om, cît de bogat, nu poate să iasă din vapor, dacă n-are un *passe-port* sau un dragoman cu el. Din contră, la brațul unui dragoman treci pe sub nasul poliției, chiar dacă ai fi un spărgător.

La sosirea vapoarelor de călători, dragomanii apar pe bord cei dintîi. Unii vin din partea hotelurilor care așteaptă călători anunțați. Aceștia au, ca portarii, scris pe chîpiu numele hotelului. Alții sînt dragomani liberi, adică se însărcinează să te treacă prin purgatoriul formalităților polițienesci de intrare, care sînt multiple și fără sfîșit, și apoi să te ducă la un hotel potrivit pungii tale. Uneori, același dragoman, la cerere, te poartă tot orașul, îți arată monumentele sau antichitățile, îți servește de traducător la făcutul cumpărăturilor și îți dă toate lămuririle pentru continuarea călătoriei mai departe. Negreșit, pentru toate aceste servicii, dragomanul caută să smulgă cît mai mult, mai ales cînd simte lângă el o pungă bine garnisită. „Nu e vina noastră, e a meseriei“, spun ei cu nevinovăție.

Dragomanii din Egipt sunt, în cea mai mare parte, de origină românească, adică ovrei din România, o bună parte din Rusia și prea puțini ovrei spanioli. Pe timpul sezonului, ei aduc mari servicii turiștilor care s-ar lipsi mai curînd de picioarele lor decît de prețioșii dragomani ; jupoaie pe care se lasă, dar aduc și slujbe demne de laudă celor prigoniți de soartă. La ei s-a îndreptat și gîndul meu, cînd m-am văzut la un pas de a fi prins, între unul care mi-ar fi cerut un *passe-port* și un altul care m-ar fi întrebat dacă am plătit călătoria făcută. Dar cum să iau un dragoman, cînd în buzunarul meu nu se găsea un piastru ? Cunoșteam pe mulți din vedere, dar nu poți cere o astfel de slujbă unui om căruia nu-i cunoști nici măcar numele. Totuși, scăparea mea era numai la un dragoman și de aceea mă pusei să cercetez toate chipurile care se perindau pe vapor, doar voi avea norocul să dau peste vreo figură mai cunoscută. Ei treceau ca un vârtej pe punte, intrau prin saloane și cabine ca la ei acasă, săreau de pe o covertă pe alta cu agerime de maimuță și se întreceau, care mai de care, să apuce cît mai mulți pasageri și mai ales cît mai „grași”. După ce își făceau „provizia”, se înfățișau poliției la ieșire cu aerul unor oameni „de casă” și strigau tare pe arăbește, numărîndu-și pasagerii :

— Unu, doi, trei. Aștia sunt ai mei !

Polițistul însemna în registru numărul de călători și numele dragomanului ce-i însoțea. Astfel, totul mergea ca pe roate, cînd aveai un dragoman.

Recunoscusem vreo cîțiva, dar cum să te apropii de niște oameni atît de ocupați cu boieri de la I și a II-a, cînd tu ești un biet pîrlit ? Deasupra mea simțeam ochii ofițerului de pe puntea de comandă și în urechi îmi răsunau cuvintele matrozului care-mi spusese „s-o șterg”. Mă pregăteam să-mi iau inima în dinți și să trec printre cei doi ceauși de la ieșire, fie ce-o fi, cînd, deodată, în capătul punții de ieșire apăru, venind din oraș, statura înaltă și slăbănoagă a dragomanului Abesalon. Eram scăpat !... El mă scosese din vapor cu prilejul întîii mele venituri în Egipt și deci trebuia să-și aducă aminte de mine. Atunci putusem să-i plătesc osteneala, petrecusem cîteva zile împreună și, tocmai cînd începea să se închege între noi

o prietenie, ni s-au despărțit cărările. De-atunci nu ne-am mai văzut.

Așa cum îl cunoscusem întâia oară, nu părea deloc grăbit, avea mișcări domoale, pași mari și rari. În dinți ținea înțepenită o țigare groasă de foi ; mâinile în buzunarele unui surtuc scurt. N-avea uniforma de dragoman, numai șapca și numărul de metal la braț. El își dădu seama repede că venise la spartul tirgului, dar părea că nu se sinchisește. Făcu cîțiva pași pe covertă, cu familiaritatea unui om obișnuit luxului, curățeniei și echipajelor de prin marile vapoare de călători. Eram rezemat la babord și căutam să nu-mi scape. Măsură cîțiva pași spre comandă, apoi alți cîțiva spre mine, pe urmă se rezemă și el de balustrada de babord, scoase țigara din gură și scuipă în mare, privind țintă apa verde și liniștită din jurul vasului neclintit. Între mine și el erau numai vreo zece pași. Mă apropiai și-i dădui bună ziua pe românește. El se îndreptă, mă privi în față și făcu o jumătate pas îndărăt, cu o mină nedumerită.

— Nu mă recunoști ? îi zisei.

— Ei... uită-te ! făcu el cu voce domoală și cam înăbușită și-mi zise pe nume. Apoi aruncă o privire prudentă în juru-i, mă luă de braț și mă îndreptă spre un loc mai retras de pe covertă.

Un suflu de ușurare îmi scăpă din piept. Acum nu mai aveam frică nici de dracu : eram în tovărășia unui dragoman. Mulțumirea ce-mi aducea gîndul că sunt scăpat îmi tăia glasul și-mi ridica noduri în gîtlej, atît e de adevărat că fericirea nu e totdeauna greu de găsit : totul atîrnă de noi și de faptele noastre.

Cînd furăm deoparte, el mă cercetă cu privirea din cap pînă-n picioare și-mi arătă un mare interes, în tot cazul mai mult decît mă așteptam eu. Îl cunoșteam ca pe un om rece din fire. Fața lui slabă, ca și corpul, și rasă englezește era nemișcată, numai ochii erau vioi și nestatornici. Vorba îi era veșnic rară. Nu-mi aduceam aminte să-l fi văzut rîzînd. În cuvîntare, el absorbea litera *r*, pe care nu putea s-o pronunțe. Avea totdeauna o mină preocupată.

Ne aflam la pupa vasului. Pe covertă, lumea devenea din ce în ce mai rară. El se rezemă cu amîndouă coatele de balustrada pupei și începu să mă chestioneze :

— Ce-i cu tine ? De unde vii ?

— De la Neapole.

— De la Neapole ? Ce dracu ai căutat acolo ? Nu știi ce sărăcie e în Italia ? Poți să plesnești de foame de-a binelea !

— Am cam „plesnit” și eu nițel, zisei.

— Nițel ? ! repetă el ironic. Mi se pare că ai „plesnit” cam multșor... Și apoi te știam la Cairo, cum se face că răsari din Italia ? Pe unde ai trecut ? Dar ia spune-mi mai întâi ce faci aici ? Nu ieși ?

— Ba ies... dacă ai vrea să mă scoți.

— Ești de contrabandă ! zise el fără surprindere, ca pentru dînsul. Apoi adăugă : Nu ești prost : ți-ai ales un pachebot de mîna întâi. Și văzînd că vreau să-i replic, reluă repede : Știu. Celelalte te descarcă prin porturile grecești, unde crăpi și mai rău de foame, pe cînd ăsta te-a adus direct. Știu. Ai făcut bine. Numai, mă mir, cum ai putut să te urci la plecare. Te-a prins ?

— Încă nu.

— Asta-i rar cu vapoarele de lux. Dar... ai dreptate : ei eu cred că dacă tragi o frică țeapănă, cel puțin s-o tragi pe un vapor boieresc, unde miroase a unt și a curcan fript, decît pe păduchioasele de cargoboate, unde nu găsești decît cartofi fierți... Ei, vezi, lovitura asta-mi place ! Ai să ieși meșter în arta de-a călători cu bilet permanent scos din ureche... Hai să ieșim.

Iu șovăii o clipă.

— Știi că n-am hîrtii, zisei.

— Ce nevoie ai de hîrtii ? ! spuse el cu nepăsare, fără să se oprească, și adăugă cu dezgust :

— Numai proștii au hîrtii.

Cînd trecurăm pe sub nasul celor doi ceauși care păzeau intrarea vaporului, mă clătinaî cu nesiguranță, dar tovarășul meu îmi infipse cotul în coastă și de-abia catadicsi să scape două vorbe printre dinți, celor de la poliție.

— E cu mine.

Arabii salutară. Ai fi zis că trec la brațul kedivului. Cînd furăm departe de vaporul căruia îi datoram o cursă, pierduți în îmbulzeala arăbimii gălăgioase de pe cheiul marelui port, eu avui sentimentul omului scăpat din

pușcărie. Inima-mi era plină de recunoștință pentru omul de ispravă care mă scăpase de la un scandal sigur. Deși n-aveam nici un ban în buzunar și nici nu știam unde am să înserez, cred că puțini oameni se găseau în clipa aceea pe pământ mai mulțumiți decât mine. Nu mă gândeam deloc la ce-o să fie. Eram sigur că am scăpat de un necaz care mă amărise timp de trei zile pe bord și că acum eram liber, liber să mă trîntesc unde vreau, să dorm, să mă scol, să alerg și să respir fără să mai tresar din inimă la trecerea pe la spatele meu a unui om, a unui servitor de la bucătărie sau chiar a unui cîine. Că aveam foamea în fața mea, știam, dar mai știam că această foame nu putea să fie mai mare decât aceea care mă chinuise acolo de unde veneam. Dimpotrivă, în Egipt o dușesem mai bine ca în Italia.

De aceea totul îmi părea vesel. Dacă aș fi fost credincios, aș fi înălțat o rugă cuiva, dar nu știam cui. Îmi venea să săr în sus, să sărut pe toți arabii care treceau pe lângă noi în halatele lor largi și să strig tare că nici un bun nu e mai mare ca libertatea.

Mergeam de-a lungul cheiului spre ieșirea din port. Marea pe care plutisem trei zile și trei nopți, cu frica-n sîn, fugind dintr-o ascunzătoare într-alta, pe cînd valurile-i furioase se spargeau cu mugete turbate de pereții vasului, se odihnea acum ca ostenită de-atîta zbucium, pierzîndu-și la orizont întinderea-i verzuie-negricioasă. Macaralele vapoarelor răpăiau cu urușuri asurzitoare, lucrînd la golitul vastelor hambare plutitoare sau la încărcatul lor, pe cînd hamalii arabi se încrucișau zoriți, răcnind cît îi ținea gura pentru lucruri de nimic, îmbrîncindu-se în îmbulzeala de pe punți și luîndu-se repede la ceartă, ca țiganii. O lumină vie-albicioasă, din cauza pardoselei alcătuită din mari plăci de piatră vîroasă, învăluia tot portul, făcînd rău ochilor și împiedecînd vederea. Soarele ardea ca în toiul verii, deși ne aflam încă în iarnă, și mulțimea de arabi, cu treabă sau fără treabă, umbla aproape despuiată și cu picioarele goale, dealtfel, cam cum e obiceiul și pe la noi în timpul căldurilor.

Pilcuri de pierde-vară europeni, italieni sau greci — oameni cu ocupații de-o cinste îndolelnică, împăr-

ținându-și de regulă timpul între nesfârșite ceasuri de joc de table în jurul meselor de cafenea și alte lungi ceasuri de preumblare domoală prin împrejurimile pitorești ale orașului — se perindau de-a lungul cheiului în baia de soare binefăcător și zefirul răcoros al Mediteranei, vorbind tare, gesticulând, lăudând, birfind sau amenințând. Ei se poartă totdeauna bine îmbrăcați, disprețuiesc și sunt disprețuiți, umblă numai în tovărășia celor de-o teapă cu dînșii și nu prinzesc decît la birt, începînd cu supă și sfîrșind cu fructe, cafea și ciubuc. Foarte adesea, ca să le fie mistuirea și mai ușoară, ei se grupează cîte trei sau patru într-o trăsură și își termină astfel lunga-le ospățare, cu o „baladă“ spre Ramleh ori pe chei, trecînd, negreșit, pe sub ferestrele amantelor, oprind birja ori de cîte ori întîlnesc o lichea din aceeași tagmă și arătînd cu mîna cutare sau cutare lucru neînsemnat, ca să atragă asupra lor luarea-aminte a celor ce merg pe jos.

Abesalon îi cunoștea pe toți, ca pe niște cai breji, îi ura de moarte și nu lăsa să-i scape nici un prilej de-aș bate joc de dînșii. Cum era flegmatic și greu la suris, batjocura-i cădea totdeauna în plin. Treceam pe lîngă un grup de greci, purtînd pălăriile pe ceafă, pe-o ureche sau pe sprîncene, cu mîinile împreunate dinapoi și frămîntînd între degete nelipsitele lor mătănii. Abesalon trecu ca pe lîngă niște ciumați, îi privi cu coada ochiului și le zise în zeflema, pe grecește :

— Ei, palicarii, așa de dimineată în port ! ? Nu-i nici ceasul mesei. Ori v-au pișcat puricii astă-noapte !

„Palicarii“ îl cunoșteau și-l urau, la rîndul lor, nu mai puțin. Ei răspunseră înveninați :

— Haide, mă, jidane ! Noi nu purtăm geamantanele în spinare.

— Și ce faceți, în schimb, vă rog ? Trageți francul de sub perna ibovnicei ?

Ne depărtarăm.

— Îi vezi ? îmi zise Abesalon cu un aer de dezgust, ca și cum ar fi reluat firul unei gîndiri. Aproape toți din cîți vin aici de pe la noi intră în banda ăstora. Eu nu scot de prin vapoare decît lichele, pe care le iau mai

foldeauna drept oameni de treabă. Tu știi că eu nu mă îndes ca la pomană, cînd sosește un vapor. La clasa I nu intru decît rar. Eu nu pot să iau șapca la subsoară, mă mă ploconesc pînă la pămînt în fața unui burtos și mă-i spun „sărut mîna cuconașule“, cînd mai curînd aş avea poftă să-i trimet un picior în burtă. Am cunoscut dragomani care au avut noroc să „picnească“ cîte un grup de turiști englezi, să-i poarte tot Egiptul și Palestina și să cîștige în trei luni cît nu cîștig eu în cinci ani. Cînd o brodești așa două-trei sezoane de-a rîndul, ai ieșit deasupra necazului. Dar eu n-am noroc... și dacă nu-i noroc, să fie a dracului de soartă ! Mi-am bătut capul și am răbdat de multe ori de foame, numai să învăț cîteva limbi cum trebuie, ca să nu fiu ca puchinoșii ăia care, cînd spun două vorbe englezești, îți vine să pufnești de ris. După asta am mîncat alte răbdări prăjite, ca să strîng bani să-mi fac haine curate și după ce am făcut toate astea cu o răbdare de ciine, am băgat de seamă că am ajuns drept în groapă...

— De ce ? întrerupsei intrigat.

El se opri din mers, mă privi în ochi, apoi în pămînt și, reluînd pasul, vorbi și mai domol, ca pentru el :

— De ce... Fiindcă după ce ai crezut că ai devenit om și vrei să te ții drept pe picioare, vezi îndată că ți se cere să te îndoiești ca o nuia de salcie, ba chiar să te tirăști pe brînci... Se opri iarăși, vîrî mîinile în buzunarele pantalonilor și cătă la mine cu o mină întrebătoare : Pricepi ?

— Cam pricep, răspunsei.

Fața lui mărturisea o adîncă supărare, dar trăsăturile nu-i erau prea schimbate. Privea cu ochi mari, deschiși mai mult ca de obicei. Avea privirea limpede, cinstită și în albul curat al ochilor se citea o sinceră indignare. Țigarea i se isprăvisese. El privi crîmpeiul o clipă, ca și cum ar fi descoperit ceva înrînsul, apoi îl aruncă, aprinse alta și-mi dădu și mie una. Erau țigări bune și nu din cele mai ieftine.

Păru că-mi ghicește gîndul.

— Și vezi lucrul dracului : după ce că n-am noroc, mai îmi place și tot ce-i bun.. mai ales o țigare bună.

Apoi mi-aruncă o căutătură ca din întîmplare și văzîndu-mă că surîd, surîse și el, dar cu necaz.

Străbătusem, cu vorba, o parte a oraşului şi acum ne aflam în faţa unei intrări de hotel. Pe geamul porţii sta scris : *Hôtel de la Poste*. El se suci de vreo două ori în loc, ca şi cum ar fi aşteptat pe cineva, pe urmă m-apucă de braţ cam cu repezeală şi-mi zise :

— Hai cu mine pînă sus să mă scutur puţin şi să-mi fac ghetele. După asta o să mergem la masă, e prînzul.

Urcînd scările, mi-adusei aminte din trecut că avea obiceiul să se scuture şi să-şi facă ghetele mai des decît trebuia. Mai tîrziu, am văzut că asta era un nărav.

El urca înaintea mea cu paşi rari dar mari, apucînd două trepte deodată şi agăţîndu-se de rampă. După cît îmi dădeam seama, trecînd prin coridoare, hotelul nu prea strălucea de curăţenie şi nici nu prea gemea de lume. La al treilea etaj, care era şi ultimul, ne oprirăm. El băgă cheia într-o uşă fără număr deasupra, în fundul coridorului, şi deschise. Mă văzui într-o mare cameră, care servea hotelului de depozit de mobile. Pături desfăcute, somiere, garderoabe, lavabouri, dulăpioare de noapte, canapele şi scaune acopereau trei sferturi din întinderea camerei, lăsînd de-abia puţin loc să deschizi uşa şi să se învîrtească un om. Lucrurile mai de preţ erau învelite cu cearceafuri, ca să nu se prăfuiască. Pe duşumea, într-un loc mai ferit, zăcea în neorînduială tot soiul de porţelanuri desperecheate. O marmură spartă în două sta rezemată de perete. Totul părea pus în lumina tristă a acestei încăperi : numai un colţ al camerei, la dreapta intrării, trăda urmele unei fiinţe omeneşti. Aci se afla un pat nestrîns încă, cu albituri destul de curate dealtfel, iar alături o măsuţă de noapte pe care se vedea o luminare în sfeşnic şi chibrituri. Mai la o parte, două scaune. Pe jos, cîteva jurnale citite şi o pereche de ghetе. Pe perete, deasupra patului, se vedea o mare hartă-reclamă, cu toate continentele. Mirosea a aer închis. Intrînd, el scoase numaidecît peria de haine din sertarul mesuţei şi începu să se hîrjonească cu răbdare, în apropiere de singura fereastră rămasă liberă, pe care o deschise, vorbindu-mi, în acelaşi timp :

— Vezi în ce balamuc stau ! Nu lipsesc decît mumiiile, ca să crezi că locuiesc cu adevărat la muzeu... Dar...

Şi se opri din vorbă. Continuă totuşi să se perie, pîrînd că se gîndeşte la ceva. Din cînd în cînd se uita pînă fe-

Și astăzi, de unde nu se vedea decât acoperișul caselor de pe drum, mai puțin înalte.

Abesalon era un om ciudat, a it la vorba cît și în apu-
cări. Într-o convorbire el urma cu greutate firul gîndului
și se oprea adesea tînuu cînd trebuia să vorbească. Dar
cauza asta se ferea de palavreala lungă, unde cuvintele
cug ca ploaia în aceneri, înapăciun, căuta să tîin-
dăstă ceea ce avea de spus și apoi rămînea nepăsător. Lui
îi plăcea să vorbească cu oameni liniștiți, asculta cu multă
plădare, dar cerea să i se lase și lui tîndul la vorbă. Ade-
ca era batjocoritor, deși iocase cu oamenii aceluia pînă să-
găsea decît trimitea. Tînuu că pînă la urmă la el se cre-
dea, în judecata lui, că e bîrbie de pîrt și se lăsa în-
cînd de vorba decît să se jostească cu alte cuvinte decît
ceea ce-i trebuiau. Războiul se apăsase, și atunci se
întînea repede fiindcă nu nimeu a maza sau cuvîntul
dădă. De asemenea era rădălele stîm, dar nu pot, totuși,
să uit acele pînă mîscare de pînă și se alegea cu pînă
fîrîșul și care era rădălele puțin vînt aceluia dădă
bărbie mîncă cu cîndălele se în de bă.

gînd să spună :

Vrei să spui de odaie ?

[illegible]

— Cine ține hotelul acesta ?

[illegible]

doar, fără să plătesc... Dar călătorii mei, să-i umflo
 Nihil! N-am noroc, degeaba mai mă lu de meseria asta.
 Taci câteva clipe, privind boala din parate, apoi relată
 eu... Să nu știu cel puțin că am vîro vîro ca să
 fura de rău periclitat de... Itta, de pînă, a
 dîmbrat... Arabes... Itta, de pînă, a
 la... pa... am; si Gern... care... la ze
 eu... am... Tu... am...
 te... am...
 se... la eng...
 amb... al...
 ro... p...
 re... ca...
 ze...
 p... la...
 v... să...
 „C...
 fr...
 be...
 p...
 Na...
 la...
 ze...
 e...
 cu...
 r...

... Dar...
 pe...
 p...
 ra...
 ac...
 E...
 v...
 bătut rău?

1 De...
 post...
 „G...
 sageries Martimes etc. (n. a.).

2 Un taler = 5 franci 20 centime (n. a.).
 F...
 Frimu) (n. e.).

Ne-au hătăt destul de bine.

El era o muna grava, impietată de sinceritate și zise:

„La vezi, dacă te de-ai nă-am gîndit d-șeu, la tine

„...proptat, ci nă-te-am nă-am lăsat. Tu ești un om,

„...op nă-via, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

„...lă-nă, cînd ești. El, dacă o lă-nă să

opt la număr, erau înșirate de-a lungul celor doi pereți, de-o parte și de alta a intrării. În fund, tejgheaua și rafturile formau o despărțitură, lăsînd o mică trecere dinapoia lor, unde Winder își fierbea cafelele și ceaiul pe o mașină cu petrol, ce vîjîia toată ziua în urechi. Tavanul era din grinzi vîruite cu o culoare cenușie, iar pe pereți se aflau cîteva tablouri cu subiect indigen și unele cu vederi din țară : Sinaia, Portul Galați, Vaporul „Dacia“ și altele ; printre ele, o oglindă și un ceasornic de perete.

În prăvălie, puțină lume : doi inși jucau cărți la o masă, și alți doi, *domino*, la altă masă. Winder nu ținea nici table, nici narghilele, avînd prea puțin loc pentru asemenea „scule buclucașe“ ; iar puținele jocuri pe care se vedea nevoit să le ție, din cauza mării cereri a clienților, le dădea cu greutate și cu mare dezgust.

Îl cunoșteam pe Winder de un om cumsecade, deși doi din scriitorii noștri care au vizitat Egiptul din trăsură, l-au cam luat la vale. El era încăpățînat în apucăturile și credințele lui, dar de-o cinste recunoscută chiar de cei ce-l urau. Era milos și făcea mult bine : dacă cineva îi spunea că un om așezat la o masă din prăvălia lui e nemîncat, el îi trimetea îndată un ceai și o bucată de pîine. Ca și Abesalon, era din Galați, făcuse parte activă din vechea mișcare socialistă și păstra amintiri duioase din acele vremuri. Eu n-am cunoscut om să iubească țara — pămîntul țării noastre — cu o iubire mai temeinică decît a acestui „strein“.

Ne așezarăm la o masă.

— Să vedem, o să te recunoască ? zise Abesalon. Și strigă tare la Winder, care se afla în cutia lui, dîndărătul raftului, unde avea totdeauna ceva de deretecat : Ei, domnule Winder, două ceaiuri cu lămîie !

Winder servea singur, de cînd „scăpătase“. Nevasta lui, bolnavă de mulți ani de cancer la stomac, zăcea în locuința lor deasupra cîrciumii. Din cauza asta, serviciul cam suferea și uneori trebuia să aștepti pînă să-ți vină rîndul de-a fi servit. El însă nu-și făcea sînge rân, oricît de nerăbdători i-ar fi fost clienții, și din pasul lui nu ieșea. Îl văzui apărînd cu o tavă cu cafele pentru cei de la mese.

El nici nu ne privi, știind că e vorba de Abesalon, care intra de zeci de ori pe zi în prăvălie.

Aproape nu-l mai recunoscui, atât îmbătrânise. Barba îi era pe trei sferturi albă, deși n-avea încă cincizeci de ani. Era potrivit de talie și bine legat, vestminte curate. Așa cum îi era obiceiul, se purta în vestă și cu mânecile cămășii puțin sumese, de sub care apărea flanela. Ne aduse ceaiurile. Eu îmi ținui fața cam ferită, deși voiam bucuros să-i strâng mîna.

— Îl cunoști pe „negustorul” ăsta ? îl întreabă Abesalon, arătîndu-mă.

El mă recunoscui îndată.

— Ei, uite haïmanaua brăileană !... Și-mi prinse mîna între mîinile sale cărnoase, stringîndu-mi-o cu prietenie. Apoi se așază pe un scaun lîngă mine și mă prîdidi cu întrebările : Ce-i cu tine ? Iar în Egipt ? De unde vii, din țară ?

Vrusei să-i răspund, dar Abesalon căruia îi plăcea mult să vorbească de „ramazan”, mi-o luă înainte :

— Vine din țara macaroanelor bune... dar n-are aerul să le fi gustat nici pe cele mai rele !

Winder înțelese că nu stau pe trandafiri, îmi privi îmbrăcămintea rămasă cam înapoia... modei, și clătină din cap cu tristețe :

— Bați și tu drumurile în lung și în lat, parcă te-ar fi gonind turcii... De ce nu stai în țară să-ți faci un rost ? Ori ai vreun scop ?

— Poate că am vreunul... Cine știe ! zisei în glumă.

— Și care ?

— De pildă, să mă îmbogățesc.

— Să te îmbogățești... repetă el cu neîncredere. Cu ce ?... Cu reumatisme ?

— Așa e soarta lui, interveni Abesalon cu gravitate. Iacă, el nu-i „jidău” și nici nu fuge de militarie : de ce se pedepsește prin străinătăți ? Asta dovedește că e un destin păcătos care-l urmărește. Și are să umble peste tot pe unde-i e scris să calce ; pe urmă are să se oprească.

El vorbea cu încredințare, privind fix în pămînt, ca și cum ar fi văzut „destinul” meu la picioarele sale.

Winder nu era de părerea lui ;

— Ce tot bați capul, mă, cu „destin“, „soartă“ și „scris“ ! Fleacuri ! Cum îți așterni, așa dormi...

— Ba, deloc : dumneata îți așternuseși bine într-o vreme și acum dormi destul de rău, mi se pare.

— Așa am voït eu, zise Winder cu un fel de resemnare.

— Asta eu n-o mai cred ! Nimeni nu sare în puț de bunăvoie. Ți-a fost dat să tragi targa pe uscat, la bătrînețe.

— Dar nu trag nici o targă !... Am vrut să trăiesc pe pofta mea și trăiesc... Ori tu-ți-nchipui că eram mai mulțumit atunci decît acum ? Și întorcîndu-se spre mine : Înțelegi tu ? Fiîndcă aveam o firmă românească, trebuia să rabd batjocura tuturor „pușlamalelor“ de la vapoarele românești. De îndată ce se îmbătau, începeau să-mi strige că mă îmbogățesc cu „Sentinela română“ și îmi cărau în prăvălie pe toți „pezevenghii“ din Alexandria care le plăteau de băut, că nu mai putea să intre la mine nici o familie de oameni cumsecade, din cauza înjurăturilor și murdăriilor ce se vorbeau. Ori, eu am părăsit țara și m-am surghiunit în urgia asta arăbească, numai ca să nu mai aud „măi jidane“ și înjurături ca la ușa cortului. Voiam să trăiesc liniștit. Crezusem în tinerețe că e de-ajuns să fii om cinstit și să-ți iubești țara în care te-ai născut, pentru ca să fii respectat. Am văzut mai tîrziu că eram greșit. Am venit aci și am deschis prăvălia pe care o știi. Am pus firma „La Sentinela română“, așa cum fac toate națiile, căci doar aveam de gînd să fac negoț cinstit și am trăit în pace, pînă au început cursele vapoarelor poștale românești. Din-tru-ntîi, crezînd c-o să am lume de ispravă, nu șnapani, am sărit în sus de bucurie și am făcut tot ce mi-a stat în putință ca să am în prăvălie tot ce e pe gustul românesc ; dar repede am băgat de seamă că m-am păcălit. Uitasem că lupul își schimbă numai părul, nu și năravul. Aveam pînă atunci numai clientela liniștită și eram căutat mai ales de familii. Nu făceam vreo mare pricopseală, dar nici nu căutam așa ceva.

În primele cîteva săptămîni, băieții mei și-au mai ascuns arama, dar în curînd au dat-o prin tăvăleală ! Nu mai eram stăpîn la mine ! Învățat cu oameni pașnici, mi se părea că sunt într-un balamuc. Totuși, am răbdat timp de doi ani, crezînd că s-or mai lustrui și ei în atingere cu lumea de afară, dar cînd am văzut că au început să-mi

aducă „întreținuți“, „muieri“, ba chiar să se ia la bătaie și să-mi spargă în prăvălie, m-am hotărât să închid. Închipuți-vă că, într-o seară, au sărit la mine, om bătrîn ! Și dacă nu scoteam revolverul să mă apăr, m-ar fi bătut. Așa, m-am gândit că decît să ajung prin pușcării, la vreme de bătrînețe, mai bine să mă retrag într-o cocioabă ca asta și să trăiesc pe cheful meu.

Abesalon fu încredințat că pățania lui Winder îi dă dreptate lui :

— Ei, asta dovedește că n-ai noroc, că te persecută soarta, altfel ai fi răbdat toate batjocurile și ai fi strîns lire galbene, așa cum fac toți cîrciumarii... Ce tot îmi spunei mie că omul face cum vrea ! Nu-i adevărat, omul face așa cum e silit să facă. Uite, de multe ori m-am gândit să fac și eu ca „haldeii“¹ ăia care ar fi în stare să se sfîșie cu dinții, să se bată în fața lumii, numai să pună mîna pe un călător ce li se pare „gras“, dar mi-a fost peste putință.

(Manuscris neterminat)

¹ El numea haldel pe ceilalți dragomanl (n. a.).